

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра публічного управління та права

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан економічного факультету

В. Крикунова Вікторія КРИКУНОВА

«14» вересня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 02 ІСТОРІЯ СУСПІЛЬСТВА, ДЕРЖАВНОСТІ ТА
ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

(назва навчальної дисципліни)

освітній рівень	початковий рівень (короткий цикл) <small>(початковий рівень (короткий цикл), бакалавр, магістр)</small>
спеціальність	081 «Право» <small>(шифр і назва спеціальності)</small>
освітня програма	«Право» <small>(назва освітньо-професійної програми)</small>
факультет	економічний <small>(назва факультету)</small>

2021 – 2022 навчальний рік

Робоча програма з дисципліни «Історія суспільства, державності та господарства України»
(назва навчальної дисципліни)
 для здобувачів початкового рівня (короткого циклу) вищої освіти, які навчаються за
 освітньо-професійною програмою
 «Право» спеціальності 081 «Право»
(назва освітньої програми) (шифр і назва спеціальності)

Розробники:

Сачко Дар'я Вікторівна старший викладач кафедри публічного управління та права, к.і.н.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри публічного управління та права

Протокол від «10» вересня 2021 року № 2

Схвалено науково-методичною комісією економічного факультету

Протокол від «14» вересня 2021 року № 2

Затверджено на Вченій раді економічного факультету

Протокол від «14» вересня 2021 року № 2

В.о. завідувача кафедри публічного управління та права

Людмила СІМОНЦЕВА
(підпис)

Людмила СІМОНЦЕВА
(ім'я та прізвище)

«10» вересня 2021 року

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <u>08 Право</u>	Обов'язковий компонент освітньої програми	
Змістових частин – 2 Загальна кількість годин – 120	Спеціальність <u>081 Право</u>	Рік підготовки:	
		1-й	-
		Семестр	
		1-й	-
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 год. самостійної роботи здобувача – 5 год.	рівень вищої освіти: початковий рівень (короткий цикл)	Лекції	
		22 год.	-
		Практичні, семінарські	
		18 год.	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		80 год.	-
Вид контролю:			
Екзамен (I семестр)			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – 1/3

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Програма навчальної дисципліни «Історія суспільства, державності та господарства в Україні» розроблена для здобувачів вищої освіти спеціальності 081 Право, рівня молодший бакалавр.

Мета викладання дисципліни – формування у студентів сучасного критичного мислення на основі усвідомлення причинно-наслідкових зав'язків історичного розвитку українського суспільства в усіх його проявах (суспільно-політичному, економічному, ментальному) в цивілізаційному контексті, розуміння сутності перетворень на території України, її місця і ролі в європейському та світовому просторі.

Завданням курсу: є теоретична та практична підготовка фахівців з таких питань:

- формування знань з історії України та критична оцінка її найбільш дискусійних проблем;
- формування навичок встановлення причинно-наслідкових зав'язків історичного розвитку українського суспільства;
- виховання гуманізму, демократичних цінностей, терпимості до інакомислення, здатності до діалогу, толерантного й неупередженого ставлення до представників інших народів;
- формування національної самосвідомості та навичок відстоювання громадську позиції;
- формування навичок критично аналізувати суспільно й особистісно значущі світоглядні проблеми суспільно-політичного та економічного розвитку України;
- опанування навичок роботи з інформаційними матеріалами, підбором джерел та літератури.

ПРОГРАМНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ:

Загальні компетентності

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналітичної діяльності.

ЗК 2. Здатність до комунікації в усній та письмових формах для вирішення завдань між особистісної взаємодії.

ЗК 8. Здатність зберігати культурні, наукові, правові цінності та досягнення суспільства

Фахові компетентності

СК 1. Здатність застосовувати основи філософських, історичних знань для формування світогляду у професійній діяльності.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

ПРН 7. Навички доносити власну думку та професійне бачення проблеми до респондентів.

ПРН 13. Навчатись з високим рівнем автономності та з дотриманням принципів академічної доброчесності.

ПРН 14. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання

Міждисциплінарні зв'язки: Дисципліна має взаємозв'язок з такими дисциплінами як: «Філософія», «Історія держави і права зарубіжних країн».

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВА ЧАСТИНА 1. ІСТОРІЯ УКРАЇНИ З НАЙДАВНІШИХ ЧАСІВ ДО XX СТОЛІТТЯ

Тема 1. Вступ до курсу. Витоки українського народу та його державності

Історія як наука та навчальна дисципліна. Місце та роль історії у підготовці здобувачів вищої освіти.

Антропогенез на території України. Розвиток матеріальної культури первісної історії. Первісні форми співжиття.

Антична колонізація Північного Причорномор'я. Полісна система. Територія українського Причорномор'я під владою Риму. Історична доля античних держав на території України.

Характер господарства, побуту, ремесла, типу поселень та поховального обряду, мистецтва і вірувань давніх слов'ян за матеріалами Київської, Празької, Колочинської і Пеньківської культур.

Антський племінний союз. Східнослов'янські племена і державно-племінні союзи VI – IX ст. Еволюція суспільного устрою східних слов'ян. Територіальна громада. Поява приватної власності. Взаємовідносини східних слов'ян із сусідніми народами. Система оборонних споруд.

Соціально-економічні та суспільно-політичні фактори об'єднання східних слов'ян. Роль Києва в процесі консолідації східнослов'янських племен.

Формування руської держави. Назва «Русь» в джерелах та історіографії. Теорії походження державності на Русі. Проблема давньоруської народності в історіографії.

Тема 2. Україна княжої доби

Трансформація суспільно-політичного ладу Київської держави. Особливості економічного ладу Київської Русі. Міжнародні зв'язки Київської держави.

Передумови роздробленості Русі та її політичне оформлення. Формування нової політичної організації руських земель та структури влади, зміни статусу Києва та нових політичних центрів. Розвиток економіки та культури князівств.

Формування Галицько-Волинської держави. Характерні риси соціальної та економічної основи держави. Міжнародні взаємовідносини Галицько-Волинської держави з Польським та Угорським Королівствами, Золотою Ордою, Литовським князівством та Тевтонським Орденем. Причини занепаду та розпад Галицько-Волинської держави.

Тема 3. Україна у складі іноземних держав XIV – XVII ст.

Інкорпорація українських земель в політичний простір Польського та Угорського Королівств, Великого князівства Литовського, Молдавського князівства.

Український фактор у литово-польському та литово-московському протистоянні. Політичний статус українських земель у складі Великого князівства Литовського. Релігійний та культурний розвиток земель України в складі Литви і Польщі.

Утворення Кримського ханства. Формування династії Гіреїв. Політична організація Кримського ханства та його соціальна та етнічна структура. Походи на землі України та їх наслідки. Васальна залежність Кримського ханства від Османської імперії.

Причини та передумови укладання Люблінської унії. Формування фільваркової системи господарювання. Закріпачення селянства. Магдебурзьке право. Особливості культурно-релігійного та мистецького становища українського народу у складі Речі Посполитої.

Тема 4. Козацька доба в історії України

Козацтво як національний та світовий феномен XV – XVIII ст. Його вплив на українську державницьку традицію та національну пам'ять, характер.

Передумови та географія формування козацтва. Соціальні джерела формування козацтва та його місце в соціальній структурі суспільства. Оформлення Коша Війська Запорозького, військова та територіальна організація запорожців. Реєстрове козацтво.

Українська національна революція середини – другої половини XVII ст. Зміна соціального складу населення України, форми землеволодіння, становища православного духовенства.

Формування та розвиток української державності в XVII ст. Зародження української козацької держави, її територія і адміністративно-територіальний устрій. Зборівський (1649 р.) та Білоцерківський (1651 р.) договори.

Доба Руїни в історії України. Політика гетьманів Правобережжя і Лівобережжя, Запорозької Січі. Трансформація соціально-політичного, економічного, культурно-релігійного становища.

Колоніальна політика Російської імперії щодо України у XVIII ст.: поступове обмеження українського козацького суверенітету російською владою. Інкорпораційна політика царизму. Ліквідація Запорозької Січі, полково-сотенного та судового устрою Гетьманщини. Утворення Чорноморського козацтва. Переселення козаків на Кубань.

Політичне становище Правобережної і Лівобережної України та Запорозької Січі протягом XVIII ст.

Тема 5. Україна у складі Російської та Австрійської (Австро-Угорської) імперій. Українське національне відродження

Національна політика російського та австрійського (австро-угорського) урядів. Особливості національно-політичної свідомості українського народу. Українське національне відродження: поняття, періодизація, особливості. Народолубство як теорія і практика українського національного руху.

Політизація національного руху в Україні наприкінці XIX ст. Партійно-політична структура українського національного руху. Український молодіжний рух 1880-90-х років.

Індустріалізація економіки України. Проникнення капіталістичних відносин на території України. Модернізація промислового виробництва. Дискусія про місце української економіки в імперській системі. Аграрні реформи 1840-1860-х років та особливості їх впровадження в Україні.

ЗМІСТОВНА ЧАСТИНА 2. ІСТОРІЯ УКРАЇНИ XX-XXI СТОЛІТЬ

Тема 6. Українські землі на початку XX ст.

Політизація українського національного руху на початку XX ст. Поява перших політичних партій Наддніпрянської України. Виборчий процес та участь українців у представницьких органах Російської та Австро-угорської імперій.

Зростання економічного потенціалу України. Монополізація промислового виробництва. Економічна криза початку XX ст. Столипінська аграрна реформа в Російській імперії.

Українські землі у революційних подіях 1905-1907 рр. Україна у роки Першої світової війни.

Тема 7. Українська національна революція 1917-1921 рр.

Становище в Україні після Лютневої революції 1917 р. Утворення Центральної Ради, Рад робітничих, селянських та солдатських депутатів.

Утворення УНР. Виникнення в Україні радянського уряду. Війна Радянської Росії проти УНР. IV Універсал. Конституція УНР. Криза Центральної Ради навесні 1918 р.

Українська Держава гетьмана П. Скоропадського. Утворення Директорії. Відновлення УНР.

Встановлення влади рад в Україні на початку 1919 р. Декларація радянського уряду України від 25 січня 1919 р. III Всеукраїнський з'їзд рад. Політика „воєнного комунізму”. Падіння радянської влади під натиском військ С. Петлюри та А. Денікіна.

«Варшавський договір» (21-24 квітня 1920 р.).

Основні уроки української національної революції. Оцінка політичних процесів 1917-1920-го років в Україні.

Тема 8. Західноукраїнські землі у міжвоєнний період: суспільно-політична та господарська історія

Західноукраїнська УНР. Українсько-польська боротьба 1917-1918 рр.

Українське питання на Паризькій мирній конференції після Першої світової війни. Особливості політики Польщі щодо українського населення у 20-х рр. Політика пацифікації. Колонізаторська політика Чехословаччини та Румунії на західноукраїнських землях.

Економічне життя західноукраїнських земель 20-30-х рр. XX ст.

Національно-політичних рух західноукраїнського суспільства.

Формування радикального націоналістичного руху. Розгортання політичного терору Організації українських націоналістів. Українці західноукраїнських земель в умовах розгортання Другої світової війни. Карпатська Україна.

Тема 9. Україна у складі СРСР

Утворення Союзу Радянських Соціалістичних Республік (1922 р.). Статус України як союзницької республіки.

Соціально-економічні та політичні трансформації радянського суспільства протягом 1922-1991 рр.

Українське питання в міжнародній політиці напередодні та на початку Другої світової війни. Включення західноукраїнських земель до складу УРСР та їх радянізація.

Сутність «радянського суспільства» та «радянської людини».

Дисидентський рух в СРСР та Україні: причини виникнення, головні напрямки, основні етапи.

Розпад Союзу Радянських Соціалістичних Республік (1991 р.): причини, передумови, зміст трансформацій.

Тема 10. Україна в умовах незалежності. Геополітика незалежної України

Проголошення незалежності України.

Державне будівництво та політичні трансформації в Україні. «Помаранчева революція» та «Революція Гідності»: причини, основні учасники, події, наслідки та значення.

Головні напрями зовнішньої політики. Зовнішньополітичні пріоритети України у ХХ-ХХІ ст. Євроінтеграційні амбіції України. Російсько-український конфлікт.

Місце України у сучасному світі.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових частин і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	ла	ін	с.р.	л		п	ла	ін	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістова частина 1. Історія України з найдавніших часів до XX століття												
Тема 1. Вступ до курсу. Витоки українського народу та його державності	10	2	-			8						
Тема 2. Україна княжої доби	12	2	2			8						
Тема 3. Україна у складі іноземних держав XIV – XVII ст.	12	2	2			8						
Тема 4. Козацька доба в історії України	12	2	2			8						
Тема 5. Україна у складі Російської та Австрійської (Австро-Угорської) імперій. Українське національне відродження	14	4	2			8						
Разом за змістовою частиною	60	12	8			40						
Змістова частина 2. Історія України XX-XXI століть												
Тема 1. Українські землі на початку XX ст.	10	2	-			8						
Тема 2. Українська національна революція 1917-1921 рр.	14	4	2			8						
Тема 3. Західноукраїнські землі у міжвоєнний період: суспільно-політична та господарська історія	10	-	2			8						
Тема 4. Україна у складі СРСР	12	2	2			8						
Тема 5. Україна в умовах незалежності. Геополітика незалежної України	14	2	4			8						
Разом за змістовою частиною	60	10	10			40						
Всього за 1 семестр	120	22	18			80						

5. ЗМІСТОВІ ЧАСТИНИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ДЕННА ФОРМА НАВЧАННЯ

1 курс 1 семестр

ЗМІСТОВА ЧАСТИНА 1. ІСТОРІЯ УКРАЇНИ З НАЙДАВНІШИХ ЧАСІВ ДО XX СТОЛІТТЯ

Лекційний модуль:

1. Вступ до курсу. Витоки українського народу та його державності (2 год).
2. Україна княжої доби (2 год).
3. Україна у складі іноземних держав XIV – XVII ст. (2 год).
4. Козацька доба в історії України (2 год).
5. Україна у складі Російської та Австрійської (Австро-Угорської) імперій.
Українське національне відродження (4 год).

Семінарський модуль:

1. Україна княжої доби (2 год).
2. Україна у складі іноземних держав XIV – XVII ст. (2 год).
3. Козацька доба в історії України (2 год).
4. Україна у складі Російської та Австрійської (Австро-Угорської) імперій.
Українське національне відродження (2 год).

Модуль самостійної роботи:

1. Вступ до курсу. Витоки українського народу та його державності (8 год).
2. Україна княжої доби (8 год).
3. Україна у складі іноземних держав XIV – XVII ст. (8 год).
4. Козацька доба в історії України (8 год).
5. Україна у складі Російської та Австрійської (Австро-Угорської) імперій.
Українське національне відродження (8 год).

Підсумкова тека: підсумковий контроль за змістовою частиною у формі творчої роботи.

ЗМІСТОВА ЧАСТИНА 2. ІСТОРІЯ УКРАЇНИ XX-XXI СТОЛІТЬ

Лекційний модуль:

1. Українські землі на початку XX ст. (2 год).

2. Українська національна революція 1917-1921 рр. (4 год).
3. Україна у складі СРСР (2 год).
4. Україна в умовах незалежності. Геополітика незалежної України (2 год).

Семінарський модуль:

1. Українська національна революція 1917-1921 рр. (2 год).
2. Західноукраїнські землі у міжвоєнний період: суспільно-політична та господарська історія (2 год).
3. Україна у складі СРСР (2 год).
4. Україна в умовах незалежності. Геополітика незалежної України (4 год).

Модуль самостійної роботи:

1. Українські землі на початку ХХ ст. (2 год).
2. Українська національна революція 1917-1921 рр. (8 год).
3. Західноукраїнські землі у міжвоєнний період: суспільно-політична та господарська історія (8 год).
4. Україна у складі СРСР (8 год).
5. Україна в умовах незалежності. Геополітика незалежної України (8 год).

Підсумкова тека: підсумковий контроль за змістовою частиною у формі творчої роботи, екзамен

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Комплексне використання різноманітних методів організації і здійснення освітньої діяльності здобувачів та методів стимулювання і мотивації їх навчання, що сприяють розвитку творчих засад особистості майбутніх фахівців з урахуванням індивідуальних особливостей учасників освітнього процесу й спілкування (зокрема, студентоцентроване, самостійне та проблемно-орієнтоване навчання).

З метою формування компетентностей та програмних результатів навчання, що передбачені ОП 081 Право, впроваджуються інноваційні методи навчання, які забезпечують комплексне оновлення традиційного освітнього процесу.

У програмі передбачаються такі методи навчання:

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда, навідні питання тощо);
- практичний метод (семінарські заняття тощо);
- інтерактивні методи (колоквіуми, дискусії, розв’язання проблемних ситуацій тощо)
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, заповнення та/або самостійне складання таблиць за запропонованою темою, схем, аналітичних повідомлень тощо);
- mikrolearning – технології використання коротких навчальних відео;
- технології дистанційного навчання – сукупність методів, форм і засобів взаємодії зі здобувачами в процесі самостійного, але контрольованого засвоєння ним певного масиву знань;
- самостійна робота.

Методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності.

Навчальна лекція. В ході лекції використовуються прийоми усного викладення інформації, підтримання уваги протягом тривалого часу, активізації мислення здобувачів, прийоми забезпечення логічного запам’ятовування, переконання, аргументації, доказів, класифікації, систематизації і узагальнення.

Бесіда. Бесіда організується з допомогою ретельно продуманої системи питань, що поступово підводять студентів до засвоєння системи фактів, нового поняття або закономірності. В ході застосування методу бесіди використовуються прийоми порушення питань (основних, додаткових, навідних і ін.), обговорення відповідей і думок студентів, корегування їх відповідей, прийоми формулювання висновків з бесіди.

Практичні методи навчання. Під час використання практичних методів навчання застосовуються прийоми: постановка завдання, планування його виконання, оперативного стимулювання, регулювання і контролю, аналізу підсумків практичної роботи, виявлення причин недоліків, корегування навчання для повного досягнення мети. До практичних методів відносяться також практичні задачі.

Індуктивні і дедуктивні методи навчання. Індуктивні і дедуктивні методи навчання характеризують спроможність розкривати логіку руху змісту навчального матеріалу. Застосування індуктивних і дедуктивних методів

означає вибір певної логіки розкриття змісту теми, яка вивчається: від окремого до загального і від загального до окремого.

Проблемно-пошукові методи навчання

Проблемно-пошукові методи застосовуються в ході проблемного навчання, а саме, що під проблемною ситуацією треба вважати невідповідність між тим, що вивчається і вже вивченим.

При використанні проблемно-пошукових методів навчання викладач використовує такі прийоми: створює проблемну ситуацію (ставить питання, пропонує задачу), організує колективне обговорення можливих підходів до рішення проблемної ситуації, стимулює висування гіпотез, тощо.

Здобувачі вищої освіти роблять припущення про шляхи вирішення проблемної ситуації, узагальнюють раніше набуті знання, виявляють причини явищ, пояснюють їхнє походження, вибирають найбільш раціональний варіант вирішення проблемної ситуації. Викладач обов'язково керує цим процесом на всіх етапах, а також за допомогою запитань-підказок. Наприклад, бінарні методи: пояснювально-спонукальний і частково-пошуковий, спонукальний і пошуковий.

7. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Контроль здійснюється з дотриманням вимог систематичності та системності, єдності вимог і методики оцінювання, врахування індивідуальних здібностей і можливостей здобувачів, взаємозв'язку програмних результатів навчання, видів навчальної діяльності та критеріїв їх оцінювання, що відображається у тому, що процедура оцінювання повинна враховувати специфіку освітнього компоненту та майбутньої фахової діяльності, дотримання норм та правил академічної доброчесності, відкритості та прозорості, доступності і зрозумілості критеріїв, правил та процедури оцінювання рівня навчальних досягнень.

Використовуються такі методи контролю, які сприяють підвищенню мотивації здобувачів-майбутніх фахівців до освітньої діяльності. Відповідно до специфіки фахової підготовки перевага надається усному, письмовому, практичному методу контролю знань, використовуються елементи новітніх форм контролю.

Контроль навчальної роботи здобувачів вищої освіти денної форми навчання у міжсесійний період здійснюється у перебігу аудиторних занять, що проводяться відповідно до розкладу, а також шляхом перевірки результатів самостійно виконаних ними завдань (самостійної роботи).

Контроль навчальної роботи здобувачів:

1. Поточний контроль рівня навчальних досягнень здобувачів вищої освіти під час вивчення освітнього компоненту освітньої програми:

1.1. Поточний контроль рівня навчальних досягнень здобувачів вищої освіти під час проведення семінарських занять;

1.2. Підсумкового контролю за змістовою частиною рівня навчальних досягнень здобувачів вищої освіти після опанування певної завершеної частини (модулю) навчального матеріалу з освітнього компоненту.

2. Підсумковий контроль рівня навчальних досягнень здобувачів вищої освіти після завершення вивчення освітнього компоненту освітньої програми.

Поточний контроль рівня навчальних досягнень здобувачів вищої освіти під час проведення семінарських занять - здійснюється під час проведення семінарських і практичних занять шляхом:

- 1) проведення усних форми контрольних заходів:
  - *усне опитування* (індивідуальне опитування, фронтальне опитування, колоквіуми тощо);
- 2) письмові форми контрольних заходів:
  - *письмова робота за проблемним питанням;*
  - *розробка або заповнення схем і таблиць;*
  - *тестування.*
- 3) елементи новітніх форм контролю (*відповідь за опорним конспектом, опорною схемою або таблицею, виконання аналітичних, проблемних завдань тощо*).

Підсумковий контроль за змістовою частиною рівня навчальних досягнень здобувачів вищої освіти після завершення вивчення освітнього компоненту освітньої програми проводиться у формі творчої роботи.

Підсумковий контроль рівня навчальних досягнень здобувачів вищої освіти після завершення вивчення освітнього компоненту освітньої програми. За результатами вивчення освітнього компоненту (навчальної дисципліни «Історія суспільства, державності та господарства України» передбачається у формі екзамену на 1 курсі у 1 семестрі після завершення вивчення всіх тем. Перелік питань, що виносяться на екзамен складається з питань, що були предметом розгляду на лекційних, семінарських заняттях, а також з питань, рекомендованих здобувачам для самостійного опрацювання, які тематично охоплюються змістом змістової частини цієї робочої навчальної програми.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Критерії оцінювання усної/письмової відповіді студента на семінарському (практичному) занятті

5 балів	Здобувач/-ка логічно і глибоко розкриває сутність питання та послідовність подій у контексті загальної тематики семінару, показав/-ла причинно-наслідкові зв'язки, виділив проблемні аспекти та концептуальні особливості, аргументував/-ла свої висновки і власну оцінку ґрунтовним аналізом фактологічного. При підготовці відповіді здобувачем/-кою всебічно опрацьовано основну та додаткову літературу навчального та наукового характеру. При викладі матеріалу чітко формулюються дефініції, правильно використовується термінологія.
4 бали	Здобувач/-ка логічно і відносно повно розкриває сутність питання та послідовність подій, має певні навички формування причинно-наслідкові зв'язки, надав/-ла загальну характеристику проблемних аспектів, аргументує свої висновки і власну оцінку аналізом фактологічного матеріалу. При підготовці відповіді опрацьовано більшість основної літератури навчального та наукового характеру.
3 бали	Здобувач/-ка розкриває сутність питання у загальних рисах та виклав/-ла послідовність подій, показав окремі причинно-наслідкові зв'язки, виклав/-ла загальноновстановлені висновки. При підготовці відповіді здобувачем/-кою опрацьовано незначну частину основної літератури навчального характеру.
2 бали	Здобувач/-ка розкриває сутність питання у загальних рисах та виклав/-ла послідовність окремих подій, не розкрив/-ла причинно-наслідкові зв'язки і нездатен/-а самостійно зробити загальноновстановлені висновки. При підготовці відповіді здобувачем/-кою опрацьовано незначну частину літератури навчального характеру.
1 бал	Здобувач/-ка демонструє окремі фактичні знання, відсутня здатність до встановлення причинно-наслідкових зв'язків, аналізу історичного матеріалу.

Критерії оцінювання знань, умінь та навичок студентів при виконанні творчих завдань

5 балів	Здобувач/-ка глибоко опрацював /-ла матеріал і створив власну розробку, де у повному обсязі охарактеризовано предмет дослідження, продемонстровано достатні знання з історіографії, джерелознавства, теорії та методики наукового дослідження. Творче завдання якісно оформлено і має високий естетичний рівень. Містить незначні недоліки.
4 бали	Здобувач/-ка опрацював / -ла матеріал не у повному обсязі і створив/-ла власну розробку, де у достатньому обсязі охарактеризовано предмет дослідження, продемонструвавши достатні знання з історіографії, джерелознавства, теорії та методики наукового дослідження. Оформлення творчого завдання має окремі технічні й естетичні недоліки.
3 бали	Здобувач/-ка неповно опрацював / -ла матеріал і створив /-ла власну розробку, де поверхово охарактеризовано предмет дослідження, не продемонструвавши знання з окремих норм історіографії, джерелознавства, теорії й методики наукового дослідження. Оформлення творчого завдання має системні технічні й естетичні недоліки.
2 бали	Здобувач/-ка опрацював /-ла матеріал менше ніж на 40% й у власній розробці охарактеризовано предмет дослідження з суттєвими помилками, не продемонструвавши знання з історіографії, джерелознавства, теорії й методики наукового дослідження. Оформлення творчого завдання має системні технічні й естетичні недоліки.
1 бал	Здобувач/-ка опрацював /-ла матеріал менше ніж на 20% робота має слабо виражений самостійний характер. Оформлення творчого завдання має системні технічні й естетичні недоліки.

Критерії оцінювання знань, умінь та навичок студентів при проведенні тестового контролю

- Оцінка «5 балів» – здобувач дав не менше 90% правильних відповідей.
 Оцінка «4 бали» – здобувач дав не менше 70-89% правильних відповідей.
 Оцінка «3 бали» – здобувач дав не менше 46-69% правильних відповідей.
 Оцінка «2 бали» – здобувач дав менше 31-45% правильних відповідей.
 Оцінка «1 бал» – здобувач дав менше 15-30% правильних відповідей.
 Оцінка «0 балів» – здобувач дав менше 15% правильних відповідей.

Критерії оцінювання знань, умінь та навичок студентів при проведенні підсумкового контролю (екзамен)

40 балів	Здобувач/-ка має глибокі й системні знання з усього теоретичного курсу дисципліни, може чітко сформулювати дефініції, вільно володіє фаховою термінологією. Вміє характеризувати історичні концепції, складові частини історичної науки, розуміється на сучасних проблемах, вільно орієнтується в джерельному просторі і вимогах.
35 балів	Здобувач/-ка має ґрунтовні знання, володіє фаховою термінологією, бере активну участь в обговоренні основних проблем навчальної дисципліни, оперує літературою із заданої тематики, вміє робити узагальнені оцінки, може використовувати теоретичні знання в практичній діяльності, добре встановлює причинно-наслідкові зв'язки.
30 балів	Здобувач/-ка знає програмний матеріал повністю, володіє фаховою термінологією, ознайомлений/-на з колом основних проблем із заданої тематики, має практичні навички, але не вміє самостійно мислити, не може вийти за межі теми чи матеріалу підручника.
25 балів	Здобувач/-ка у цілому знає програмний матеріал, має практичні навички, але може припуститися неточностей у формулюваннях або незначних помилок при наведенні прикладів.
20 балів	Здобувач/-ка знає основні теми курсу, але знання носять загальний характер. Замість чіткого термінологічного визначення пояснює теоретичний матеріал на побутовому рівні. Має прогалини в теоретичному курсі та практичних навичках.
15 балів	Здобувач/-ка має фрагментарні знання з усього курсу, не вміє викласти програмний матеріал. Мова невиразна, обмежена, бідна, словниковий запас не дає змогу сформулювати ідею. Практичні навички на рівні розпізнавання.
0 балів	Здобувач /-ка не знає програмного матеріалу, систематично не працював в аудиторії з викладачем або самостійно.

**РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ З ДИСЦИПЛІНИ
(ФОРМА КОНТРОЛЮ – ЕКЗАМЕН)**

Поточне оцінювання і контроль змістових частин (бали)												Екзам ен	Підсумк ова оцінка (екзамен)
Змістова частина № 1						Змістова частина № 2							
Т 1	Т2	Т3	Т 4	Т5	ПК ЗЧ 1	Т6	Т7	Т8	Т9	Т 10	ПК ЗЧ 2	Мах 40	Мах 100
Ма х 5	Ма х 5	Ма х 5	Ма х 5	Ма х 5	Ма х 5	Ма х 5	Ма х 5	Ма х 5	Ма х 5	Ма х 5	Ма х 5		

Оцінка з дисципліни за семестр, що виставляється у «Відомість обліку успішності» індивідуальний навчальний план (залікову книжку) здобувача складається з урахуванням результатів поточного контроль рівня навчальних досягнень здобувачів вищої освіти під час вивчення освітнього компоненту освітньої програми та результатів підсумкового контролю рівня навчальних досягнень здобувачів вищої й оформлюється: за національною системою, за 100-бальною шкалою та за шкалою ECTS

Розподіл балів відбувається за наступними критеріями оцінювання знань.

**ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ
ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОГО РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

100-бальна шкала	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
90-100	A	Відмінно	зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C		
64-73	D	Задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	Незадовільно	не зараховано
1-34	F	Незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням курсу)	

9 РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова (основна) література:

1. Бойко О.Д. Історія України: Навч. посіб. 7-те вид., вип., доп. Київ. Академвидав. 2018. 688 с.
2. Даниленко В.М., Смольницька М.К. Підручник з історії України: технологія творення. Досвід – 2019. (Аналітична доповідь). Вінниця, ТОВ "Твори", 2020. 76 с.
3. Калініченко В.В., Воронянський О. В., Калініченко В.В. Історія України: від найдавніших часів до сьогодення. Навчальний посібник. Харків: Оберіг, 2016. 440 с.
4. Кульчицький С. Росія і Україна в перший рік після повалення самодержавства: деконструкція більшовицького міфу про революцію. Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. К.: Інститут історії України, 2021. 244 с.
5. Мицик Ю., Бажан О. Історія України. К.: ТОВ «Видавництво «КЛІО», 2015. 677 с.
6. Лібер, Ю. Тотальні війни: творення модерної України в 1914–1954 роках. Харків: Віват, 2019. 528 с.
7. Палій О. Історія України. 3-те вид. Київ: К.І.С., 2017. 596 с.
8. Революція Гідності 2013-2014 рр. та агресія Росії проти України: наук.-метод. матеріали за заг. ред. Павла Полянського. Київ: Ун-т ім. Б.Грінченка, 2015.
9. Руденко Р. Г., Руденко Г. Р. Нариси соціально-економічної історії України (XIX – початок XX століття): монографія. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2018. 282 с.
10. Савчук І. Г. Розвиток господарської діяльності на території сучасної України у просторі і часі. НАН України. Інститут історії України, Інститут географії. К.: Інститут історії України, 2019. 210 с.
11. Україна в історії Європи XIX – початку XXI ст.: історичні нариси. За ред. С.В. Віднянського. НАН України. Інститут історії України. К.: Інститут історії України. 2020. 814 с.
12. Martynenko N.M. History of Ukrainian Culture: textbook for foreign students. Kharkiv: KNMU, 2015. 100 p.
13. Minakov M., Kasianov G., Rojansky M. (eds.). From “the Ukraine” to Ukraine: A Contemporary History, 1991 – 2021. Stuttgart: ibidem-Verlag. 2021. 381 p..

Допоміжна література:

1. Бармак М. В. Російська військова окупація Правобережної України (друга половина XVIII –XIX ст.). Тернопіль: Астон, 2019. 336 с.
2. Гаврилюк О. Українська революція 1917–1921 рр.: економічний вимір. Науковий вісник Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Серія: Історичні науки. 2018. № 6 (379). С. 41-46.
3. Гуржій О. І. Україна в суспільно-політичних комбінаціях імперського уряду Росії (30–90-ті рр. XVIII ст.). Київ, 2019. 205 с.
4. Лебедева Ю. О. Гібридні війни Росії проти України 1917–1921 і 2014–2019 років та діяльність українських урядів щодо подолання наслідків агресії.

Українознавство. 2019. № 2 (71). С. 57-72.

5. Людина, суспільство, влада в давній та ранньомодерній Україні: контексти історичної презентації. Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. К.: Інститут історії України, 2020. 616 с.

6. Мірущенко О. Економічний розвиток Запорозьких Вольностей періоду Нової Січі. К., 2015. 456 с.

7. Смолій В., Ясь О. Суспільні ідеали та уявні проєкції українського майбутнього у репрезентації "діючих" генерацій інтелектуалів ХХ – початку ХХІ ст. К.: Інститут історії України, 2019. 302 с.

8. Plochy Serhii. Forgotten Bastards of the Eastern Front. Oxford: Oxford University Press, 2019. 369 p.

9. Michael S. Flier, Andrea Graziosi. The Battle for Ukrainian. A Comparative Perspective. 2017. 636 p.

10. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <http://history.org.ua/uk> – Інститут історії України НАН України
2. <http://www.litopys.org.ua> – ІЗБОРНИК. Історія України ІХ-ХVІІІ ст. Першоджерела та інтерпретації
3. <http://uamoderna.com> – Україна модерна. Міжнародний інтелектуальний часопис
4. <http://www.ukrhistory.narod.ru/> – Українська історична бібліотека